

EURÓPAI SZAKPOLITIKAI JELENTÉS

MYWEB: MEASURING YOUTH WELL-BEING

A JÓL-LÉT FOGALMA AZ EURÓPAI GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGKUTATÁSOKBAN

THE CONCEPT OF WELL-BEING IN EUROPEAN CHILD AND YOUTH RESEARCH

Jelen dokumentum a MYWeB (Measuring Youth Well-being – Az Ifjúsági Jól-lét Mérése) elnevezésű, 14 európai partner együttműködésében megvalósuló FP7-es projekt első szakpolitikai tájékoztatója, amely a Magyarországot is érintő eredményekre és azok szakpolitikai alkalmazhatóságára hívja fel a figyelmet.

Megvalósítás alatti projekt

2014 márciusa óta

2016. június 21.

SUMMARY IN ENGLISH

A systematic review of the European academic literature (2009-2014) was executed at the beginning of the project. In this, more than 8000 potentially relevant papers were identified and after three stages of an exclusion process, 95 of them were selected for further analysis. The results showed that the majority of current studies build on subjective measures that draw on human perception and place emphasis on the individuals themselves to decide what is crucial in assessing their lives. This approach might be also taken into consideration while assessing the needs of the target population and planning interventions. The systematic review and research with experts of the field also showed that there is a need for further domestic research with particular focus on subjective measures and also such datasets that can be basis for transnational comparisons.

BEVEZETÉS

A MYWeB projektet az Európai Unió finanszírozza, és egy olyan európai longitudinális gyermek- és ifjúságkutatás megvalósíthatóságának vizsgálatát végzi el, amelynek célja, hogy a résztvevők jól-létéről gyűjtsön adatot. Tizenegy európai ország tizenhárom egyeteme és kutatóintézete dolgozik

közösen, hogy összegyűjtse a már meglévő adatokat és politikai prioritásokat a gyerekek és fiatalok jól-létére vonatkozóan, és beazonosítsa azokat a konkrét kihívásokat, amelyek egy ilyen kiterjedt kutatás megvalósításával járnak.

Fő érdeklődési területeink:

- a jól-lét objektív és szubjektív mérése
- az egészség, a jólét és a szegénység mérése
- családi tapasztalatok, beleértve a családok felbomlását és újraalakulását és ezeknek a gyerekekre gyakorolt hatását
- tanulmányi és lakhatási tapasztalatok és pályák
- az iskolából a munkába való átmenet
- fiatalok párkapcsolatainak létesítése (és megszüntetése)
- baráti körök folyamatos fejlődésével kapcsolatos tapasztalatok és dinamikák feltérképezése
- szervezeti részvétel, állampolgári és szabadidős tevékenységek
- a legsebezhetőbb társadalmi csoportok tapasztalatainak összegyűjtése

A projekt több olyan elemet is tartalmaz, amely módszertanilag megalapozott és körültekintő módon nyújthat olyan információkat, amelyek felhasználhatók a gyermekek és fiatalok jól-létének javítását célzó szakpolitikai döntések előkészítésekor Európa-szerte. A projekt vizsgálatai magukban foglalják:

- a fiatalok megkérdezését a jól-lét különböző aspektusainak értelmezéséről. A fiatalok részt vesznek a mérőeszközök kidolgozásában és az adatgyűjtés megfelelő módjáról hozott döntésekben.
- kormányzati, civil, tudományos és gyakorlati szakértők széles körének bevonását a jól-létre vonatkozó adatgyűjtés és felhasználás stratégiájának kidolgozásában
- a jelenleg elérhető adatforrások azonosítását
- a megfelelő survey módszertan értékelését
- a tervezett Európai Longitudinális Gyermekek és Ifjúsági Jól-két Kutatás költség-haszon elemzését

A SZAKPOLITIKAI JELENTÉS CÉLJA

A Világegészségügyi Szervezet (WHO) szerint a mentális egészség nem más, mint a "jól-lét állapota, amelyben az egyén meg tudja valósítani képességeit, meg tud birkózni a normális élet stresszhelyzeteivel, termékenyen képes dolgozni, és hozzá tud járulni a közösségének életéhez" (World Health Organization, 1998). Kutatások azt mutatják, hogy a jól-lét magasabb szintjén élő egyének egyrészt produktívabbak, kiteljesedtebb és szorosabb emberi kapcsolatokat képesek létesíteni, másrészt pedig sokkal kisebb esélyük van arra is, hogy mentális betegségek tünetei jelenjenek meg náluk.

A jól-lét objektív és szubjektív szempontokat egyaránt figyelembe véve mérhető fel. Előbbiekhez olyan tényezők tartoznak, melyeket percepció nem befolyásol és személyes értékítéletünktől sem függenek. Ezek körébe életminőségünket befolyásoló anyagi, fizikai, társadalmi, környezeti és egészséggel kapcsolatos aspektusok sorolhatók. A szubjektív megközelítés ezzel szemben az emberi percepció által észlelt információra alapoz. E szemlélet szerint az egyén maga dönti el, mi az, amit élete mérlegre tételekor döntő fontosságúnak tekint.

A projekt harmadik munkacsomagjának feladata a jól-lát fogalmának vizsgálata volt. Annak ellenére, hogy a jól-lét mérése rendszeresen felbukkanó téma társadalomtudományi és pszichológiai tanulmányokban, a kutatók körében nincs egyetértés azzal kapcsolatban, hogy a holisztikus értelemben vett **jól-létnek ténylegesen milyen összetevői vannak**. A munkacsomag az európai szakirodalmat tekintette át egy szisztematikus elemzés keretében, ennek eredményeit mutatja be röviden az első jelentés.

VIZSGÁLAT ÉS ADATOK

Annak felmérésére, hogy a jól-lét fogalmát hogyan értelmezik az európai társadalomtudományi irodalomban, szisztematikus áttekintés (systematic review) módszerét alkalmazva megvizsgáltuk a kutatásban részt vett országok tudományos adatbázisaiban, valamint legfontosabb nemzetközi

publikációs adatbázisokban található tudományos publikációkat. Az első keresőszavas keresések során 8717 potenciálisan releváns tanulmányt azonosítottunk be, ezekből három szakaszban különböző szempontok (téma relevanciája, vizsgált népesség általános/vagy túl speciális, korcsoport (csak 10-24), vizsgálat ideje (csak 2009 és 2014 között), empirikus módszertani alaposág) alapján végzett szelektálás után 97 tanulmányt választottunk ki az elemzéshez.

A vizsgált tanulmányok között 36 olyat találtunk, melyekben egyértelműen felbukkant a jól-lét fogalmának valamilyen meghatározása. Ez az alacsony szám arra enged következtetni, hogy sok kutató a jól-létre úgy tekint, mint egy normatív koncepcióra, melynek értelmezéséhez nincs szükség definícióra – holott a szakirodalomban alkalmazott definíciók sokfélesége ezt nem feltétlenül támasztja alá. Ugyanakkor a definíciók számos közös vonást tartalmaztak. A tanulmányokban alapvetően három, a jól-lét fogalmával kapcsolatosan használt kifejezés-csoportra bukkantunk:

- A jól-létre magára, illetve ennek szubjektív, pszichológiai, mentális, vagy személyes összetevőire történő utalásra (22)
- Az elégedettség magára, illetve az étellel való elégedettség összetevőjére való utalásra (14)
- Az életminőségre magára, vagy pedig az élet egészséggel kapcsolatos minőségére való utalásra (6).

A jólét definícióját tartalmazó (36) dokumentumok **döntő többsége (34)** a jól-létet valami olyan dologként határozta meg, mely **legalább részben szubjektív természetű**, tehát pszichológiai koncepció, melynek erős kognitív, egészséggel kapcsolatos, viselkedéssel és társadalmi oldalai vannak, s mint ami emiatt elsősorban szubjektív felmérésre szolgáló eszközökkel mérhető.

Ez elemzés következő lépésében sorra vettük a jól-lét minden egyes területét, melyet a kiválasztott tanulmányokban vizsgáltak. A következő területeket és indikátorokat gyűjtöttük össze:

Területek és indikátorok

Területek	Indikátorok
Pszichológiai	érzelmek (pozitív, negatív) harag szorongás kiégés depresszió érzelmek /érzelemlkontroll boldogság/boldogtalanság remény/reményvesztettség életcél/orientáció étellel való elégedettség (elégedettség iskolában/munkában) locus of control pszichológiai jól-lét önbecsülés önbizalom stressz
Szociális	magatartásbeli és kortárs kapcsolati problémák családi környezet magányosság szülőkkel/kortárs-csoporttal/partnerekkel való kapcsolat társadalmi támogatás
Fizikai	egészségi állapot HRQoL (egészséggel összefüggő életminőség) fizikai képességek szomatikus panaszok erőszak
Kognitív	iskolához való hozzáállás függetlenség kompetencia (az iskolában) társas kapcsolatok iránti szükséglet
Viselkedési	deviáns viselkedések

	egészséges viselkedés hiperaktivitás kockázati magatartás
Anyagi	jólét létszükségleti cikkek nélkülözése a család anyagi helyzete

Az indikátorlista összetételéből is látható, hogy a legtöbb indikátorral a pszichológiai és a legkevesebb indikátorral az anyagi dimenziót mérték a kutatók.

SZAKPOLITIKAI SZEMPONTOK ÉS AJÁNLÁSOK

A kutatásokban kimondatlanul vagy definícióval alátámasztott módon viszonylagos egyetértés van abban, hogy a jól-lét vizsgálatok olyan méréseken kell alapuljanak, amelyek az emberi percepcióra hagyatkoznak és az **egyénre hagyják annak eldöntését, mi a fontos saját életének értékelésében**, azaz a kutatási eredmények háttéréül szolgáló nemzetközi adatfelvételi gyakorlatban is a szubjektív értelmezéseken alapuló mérési eszközök a meghatározóak. Ehhez hasonlóan célszerűnek látszik a fiatalok jól-létének elősegítését tervező szakpolitikák (pl. szociális, jóléti, oktatási és társadalompolitikák) szakmai előkészítésénél és szükségletfeltárásainál is figyelembe venni (még ha nem is nem feltétlenül követni) a kedvezményezettek **saját értelmezési kereteit** és preferenciáit is és erről megkérdezni a célcsoportot – akár kutatás, akár a tervezésbe való direkt bevonás útján. Ezt projekt során megkérdezett hazai szakemberek is megerősítették, döntő többségük (95%) gondolta, hogy a jól-lét dimenzióit (azaz azt, hogy mit tekintünk fontosnak abban annak eldöntésében, mi teszi boldoggá a célcsoportot) szoros együttműködésben kell megalkotni a fiatalokkal és több mint kétharmaduk még a gyerekek véleményét is kikérné.

A vizsgálat másik eredménye az volt, hogy **nagyon alacsony** azon **kutatásoknak a száma**, amelyek nemzetközi (európai) összehasonlító vizsgálatokon alapulnának, ezért ilyen **adatifelvétel előmozdítása mindenképp javasolható**, (jóllehet éppen a szubjektív értelmezéseken alapuló módszerek miatt annak eredményeit mindenképp a kulturális különbségek kontextusában kell értelmezni).

Ehhez kapcsolódóan megállapítható az is, hogy szintén alacsony a magyarországi kutatások száma is, ezt kiemelték a kutatásaink során szisztematikusan lekérdezett szakértők is, akik szerint a szubjektív elemekre (élettel való elégedettség) hangsúlyt fektető illetve az eredményeket nemzetközi kontextusba helyező, nemzetközi összehasonlításra alkalmas kutatások hiányoznak leginkább. Ezek sokat segíthetnek a szakpolitikai döntések hatásvizsgálataiban és a szociálpolitikai döntések tervezésében.

PROJEKT ADATLAP

PROJEKT NEVE	Measuring Youth Well-Being (MYWeB)
PROJEKTVEZETŐ	Professor Gary Pollock, Manchester Metropolitan University. G.pollock@mmu.ac.uk
PARTNERSÉG	Manchester Metropolitan University, Egyesült Királyság University of Bremen, Németország Pompeu Fabra Egyetem, Spanyolország Ivo Pilar Intézet, Horvátország Debreceni Egyetem, Magyarország Daugavpils Egyetem, Lettország Panteion Egyetem, Görögország Tallinn Egyetem, Észtország Szent Kirill és Metód Egyetem, Szlovákia Lisszaboni Egyetem, Portugália Kaukázus Kutatóközpontok, Georgia University of Essex, Egyesült Királyság University of Cambridge, Egyesült Királyság Catalan Youth Agency, Spanyolország
FINANSZÍROZÁSI KERET	FP7 Framework Programme for Research of the European Union – Coordinating Support action
A PROJEKT HOSSZA	30 hónap
TÁMOGATÁS	EU támogatás: 1.49 millió euro
WEBLAP	www.fp7-myweb.eu
TOVÁBBI INFORMÁCIÓK	Sipos Flórián Debreceni Egyetem, 4032 Debrecen, Egyetem tér 1. sipos.florian@arts.unideb.hu
TOVÁBBI FORRÁSOK	http://www.fp7-myweb.eu/delphi http://fp7-myweb.eu/delphisurvey.html Szántó Zsuzsa, Susánszky Éva, Berényi Zoltán, Sipos Flórián, Murányi István (2016): A jól-lét fogalmának értelmezése az európai szakirodalomban (2009–2014) <i>Metszetek</i> Vol. 5. No. 1. http://metszetek.unideb.hu/tartalom_201601